

FLORON Nieuwsbrief nr. 16

Fout!
Bladwijzer niet gedefinieerd.

District Beneden-IJssel

april 2002

West-Overijssel, NO-Veluwe en de Noordoostpolder

Dc.: P. Bremer, Roelingsbeek 1, 8033 BM Zwolle 038 - 4535753

P.Bremer@prv-overijssel.nl

Voorwoord

Wederom een Nieuwsbrief in uw brievenbus. En wederom met een aantal bekende rubrieken. Maar er zijn toch ook verschillen met de vorige nieuwsbrieven. Er zijn artikelen opgenomen die elders zijn gepubliceerd (o.a. *Westermeerdijk* en *Muurbloem*) of voor het eerst worden gepubliceerd (de bijdrage van A. Goutbeek). Wat opvalt is dat de waarnemingslijst niet korter is dan in voorgaande jaren. Na zoveel jaren intensief gebotandiseer door amateurs en beroepsbotanen is op een gegeven moment een verzadiging te verwachten maar deze blijft tot nu toe uit. Tabel 1 geeft een vergelijking met voorgaande jaren. Er zijn meer waarnemingskaartjes ingeleverd als in voorgaande jaren, maar de betrokkenheid bij het LMF viel dit jaar nogal tegen. Een effect van de MKZ crisis? Een groot aantal mensen was ook in 2001 bij het floristisch onderzoek betrokken via de verschillende plantenwerkgroepen (Steenwijk, Zwolle, Epe-Heerde, Kampen, Dronten, Staphorst). Al deze werkgroepen leverden voor 2001 gegevens aan.

PB

Tabel 1. Kengetallen voor aantal projecten in FLORON district 6.

	1999	2000	2001
Streeplijsten			
Aantal deelnemers streeplijsten	> 40 1)	> 40	>35
Aantal hokken met streeplijsten:			
verzameld door vrijwilligers	40	55	32
verzameld door provincie Overijssel (milieu-inventarisatie)	320 2)	70	100
Rode Lijst project			
Aantal Rode Lijst formulieren:			
verzameld door vrijwilligers	25	5	13
verzameld door provincie Overijssel (milieu-inventarisatie)	70	10	34
aantal deelnemers	11	6	9
Landelijk Meetnet Flora aandachtsoorten			
cumulatief aantal vergeven hokken	104	125	128
aantal onderzochte LMFa hokken	35	21	11
aantal deelnemers	16	15	10
Waarnemingskaartjes	ca. 25	ca. 25	42

De excursies in 2001

De eerste excursie was op zaterdagochtend 14 mei naar de **Weerribben**. De belangstelling op deze stralende mei-ochtend was met twee deelnemers gering, wat samenhang met de MKZ crisis. Pas in de week voor de excursie was het verbod tot betreding van het gebied opgegeven. De excursie begon al succesvol met de waarneming van een *Groentje*, een tot de blauwtjes behorende dagvlinder, die mij beter bekend was van de hogere zandgronden, maar met het ontstaan van veenheiden in dit gebied ook een geschikt leefgebied heeft gevonden. Allerlei moerasplanten werden tijdens de wandeling gevonden zoals *Padderus*, *Krabbescheer* en *Wateraardbei*. Een bijzonderheid was een hoge struik van een *Peer*. Of het een echte wilde peer is, zoals in het aangrenzende houtwallengebied van Paaslo, valt te betwijfelen. De struikvormige boom stond langs zowel een druk bevaren route als pad. Het verschijnsel van vestiging van appels uit weggegooide klokhuizen is overigens een vele malen vaker waargenomen verschijnsel dan het vinden van een *Peer*. De tweede excursie was een zaterdagexcursie op 7 juli. Voor het eerst een karteerexcursie, waarvoor zowel ochtend als middag ruimte was. Met vijf deelnemers togen we het gebied van de **Olst-Wesepe** in. Bepaald niet een inspirerend gebied, met de hoge dichtheid aan landbouwbedrijven, de overbemesting en stank van varkensschuren (de varkens waren onzichtbaar gehouden; `wat het oog niet ziet, dat het hart niet deert`). Vanwege een dreigend onweer begonnen we in een droog bos. Het gebied leverde weinig spectaculairs op en illustreerde wel een ander aspect van de Sallandse treurnis; de extreme ontwatering en de daarmee voor bos- en natuurgebieden gepaard gaande verdroging. In het bos groeide op enkele plekken de *Brede wespenorchis*. Het onweer viel het mee, zodat na het bezoek aan dit bos een ander km-hok werd opgezocht met als centrale as de ongemeaide oevers en taluds van de Soestwetering. Een verademing bij het eerste excursieobject. Een mooi ontwikkelde Glanshavergemeenschap met over bijna een kilometer steeds weer *Heksenmelk* en *Gewone rolklaver* (eigenlijk een vrij zeldzame soort in onze regio). Aan de andere kant van de weg had zich een Dauwbraamstruweel ontwikkeld met een grote groeiplaats van de bastaard tussen *Holpijp* en *Heermoes*: *Equisetum x littorale*. De kloon vormde tussen de *Dauwbraam* een tamelijk gesloten heel over een lengte van 300 m (ca. 0,18 ha). De sloot onder de dijk was een dijksloot, waar vroeger ongetwijfeld een van de ouders (*Holpijp*) gestaan zal hebben. *Heermoes* kwam elders voor op het dijklichaam. De bastaard lijkt ook ruimtelijk een intermediare plaats in te nemen; tussen de natte sloot en gestoorde delen van de dijk. Het *Dauwbraamstruweel* leverde ook een andere bijzonderheid op: het voor het rivierengebied kenmerkende *Kruisbladwalstro*. Na vier uren sjouwen bij een temperatuur van 25 graden was het welletjes. De excursie werd dan ook vroeg in de middag beëindigd. De derde en laatste excursie bezocht de IJsseldijk. Op 18 augustus werd met zeven deelnemers het gedeelte naast Hengforden onder handen genomen. Voor de excursie-deelnemers is in tabel 1 de totaalstand voor de diverse Rode Lijst dan wel anderszins bijzondere soorten weergegeven. Tijdens het bezoek werden enkele soorten gemist die in mei en juni beter te karteren zijn, zoals de *Voorjaarszegge* en *Moeslook*. De indruk bestond dat de bijzondere flora in haar geheel iets minder soortenrijk was dan in 1985, toen de dijken door de provincie werden gekarteerd. Bij een wandeling het uiterwaard stuitten we op een grote wolfsmelk, die later *Moeraswolfsmelk* bleek te zijn. Deze soort is wel vaker in het IJsseldal waargenomen, maar is hier zeldzaam. Een van de excursiedelnemers (W. Teunissen) had hier recent rondgelopen en een afwijkende springzaad gevonden in het aangrenzend wilgenvloedbos. Met z'n allen togen we het bos in en het was al heel snel duidelijk dat het hier ging om het *Oranje springzaad*; een tweede vondst in onze regio, na een eerste vondst langs het Zwarte water bij Zwolle. Aan het eind van de excursie werd de SBB graanakker op Fortmond nog bezocht. Het graan was geoogst en het *Handjesereprijs*, nog het *Groot spiegelklokje* konden worden teruggevonden. Wel vonden we *Rood guichelheil*.

Tabel 1. De in hok 204/479 waargenomen RL en karteersoorten. Waar mogelijk zijn aantallen geteld. Bij sommige soorten is het bepalen van het oppervlak makkelijker. RL = Rode Lijst soort

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	RL	Aantal exemplaren	Oppervlak (m ²)
Cypreswolfsmelk	<i>Euphorbia cyparissias</i>	*	2	3,5
Moeraswolfsmelk	<i>Euphorbia palustris</i>	*	1	2-5
Karwijvarkenskervel	<i>Peucedanum carvifolia</i>	*	25	
Ruige weegbree	<i>Plantago media</i>	*	65	
Duifkruid	<i>Scabiosa columbaria</i>	*	120	
Tripmadam	<i>Sedum reflexum</i>	*		1,5
Gewone agrimonie	<i>Agrimonia eupatoria</i>	*	85	
Echte kruisdistel	<i>Eryngium campestre</i>		130	
Kleine pimpernel	<i>Sanguisorba minor</i>	*	1	
Kleine ruit	<i>Thalictrum minus</i>	*	2	
Trilgraszegge	<i>Carex brizoides</i>		1	
Grote wilde thijm	<i>Thymus pulegioides</i>	*		0,2
Oranje springzaad	<i>Impatiens capensis</i>		10	

De bijzondere vondsten in het seizoen 2001

WAARNEMERS

JA = J. Alferink (Nijverdal), HB = H. Beeuwkes (Zwolle), HBe = H. Bergman (Kuinre), JB = J. Bredenbeek (Hasselt, SBB), EB = Egbert de Boer (Vaassen), EdB = Evert de Boer (Luttelgeest), PB = P. Bremer (Zwolle), MC = M. Creveld (Zwolle), DvD = D. van Dorp, AG = A. Goutbeek (Dalfsen), MH = M. Horsthuis (Dieren), JK = J. Kleuver (Dalfsen), HM = Henk Menke, PKN = excursie Plantensociologische Kring Nederland, HR = H. Runhaar (Rhenen), WT = W. Teunissen (Olst), KvdV = K. van der Veen (Meppel), TvdV = T van der Veen (Emmeloord), HvdV = Henk-Jan van der Veen (Steenwijk).
pO = provincie Overijssel (vooral provinciale natuur-inventarisatie). *De codes, bijv. 190/507, hebben betrekking op het kilometerhok (km gridcel).*

Smalle waterweegbree (*Alisma gramineum*)

* natuurontwikkeling-verbindingzone in landinrichting Salland-West, langs waterkant. 208/495. PB

* Rouveen, langs sloot, binnen natuurontwikkeling. 205/514. PB/pO

Heggerank (*Bryonia dioica*)

In struweel op talud van A28 bij tunnel bij Pieter Steynstraat. De natuurlijke verspreiding van deze soort bereikt in Nederland haar noordgrens bij Deventer. 203/504. PB.

Rapunzelklokje (*Campanula rapunculus*)

Zuidelijk van Steenwijk, in overgang van sloot naar berm, 205/532. MH/pO. Deze voor het Ijsseldal kenmerkende soort was niet bekend van Noordwest.

Geelgroene zegge (*Carex oederi* ssp. *oedocarpa*)

In afgeplagde berm van Blankenhammerweg. 188/530. TvdV/HvdV (Landschapsbeheer Flevoland). Deze soort is in de Noordoostpolder zeer zeldzaam. Het betreft een derde vondst en actueel tweede vindplaats in deze polder.

Rankende helmbloem (*Ceratocarpus claviculata*)

In Urkerbos, onder spar op veengrond. 169/520. PB. Eerste vondst op geïsoleerde groeiplaats bij Urk. Elders in Flevoland alleen bekend van Kuinder-, Voorster- en Spijkbos. PB

Schubvaren (*Ceterach officinarum*)

Onderop huismuur van woonhuis van Henk Menke te Epe. Een nogal bijzondere vondst die niet eerder in onze regio is waargenomen. HM. De vindplaats mag als natuurlijk worden beschouwd en dateert al van 2000. 194/484.

Chaenorhinum origifolium

Dalfsen, muurtje rond N.H. Kerk. 214/502. JK. Tuinplant die in het verleden zelden verwilderd is aangetroffen.

Gewoon heksenkruid (*Circaea lutetiana*)

Urkerbos, enkele klonen; eerste vondst bij Urk. 169/521. PB.

Kamvaren (*Dryopteris cristata*)

Op noordmuur van Nederlands Hervormde Kerk te Dalfsen, 214/502. Een nogal afwijkende locatie voor deze varensoort. JK

Beschubde mannetjesvaren (*Dryopteris pseudomas*)

Heideveld, noordelijk van Steenwijk, langs weggreppel, 1 jong ex. 202/537. PB (pO)

Stijve ogentroost (*Euphrasia stricta*)

* Nabij Kuinderplas. Hier al 20 jaar bekend, echter de afgelopen jaren massaal uitgebreid naar droog, beweid grasland, met naar schatting meer dan 10 miljoen exemplaren op 2 - 3 ha en daarmee de grootste groeiplaats vormend in onze regio. 182/533. PB

* Woldlakebos. Hier algemeen langs vrijwel alle zandpaden. Grote groeiplaats liggend in vijf aangrenzende km-hokken. PB (pO).

* Omgeving Willemsoord en Witte paarden; in strook tussen A32 en spoorlijn. 200/538, 200/537, 201/536. MC/pO

Bleekgele droogbloem (*Gnaphalium luteo-album*)

* Vaassen, Wildweg, in kerstbomen-akker. 192/479. EdB.

* In Dalfsen. AG

Oranje springzaad (*Impatiens capensis*)

Hengfordenwaarden, in wilgenvloedbos, diverse exemplaren. Zover bekend *tweede* vondst binnen de IJssel/Vecht-regio. 204/479. WT

Draadrus (*Juncus filiformis*)

* Veglusterbos, op afgeplagde glooiende oever. 205/504. HB (PWG KNNV Zwolle)

* Westerveldse bos, op afgeplagde oever van voormalig Vossestaartheoiland. 205/506. HB (PWG KNNV Zwolle).

De *Draadrus* komt wel op meer plaatsen in en nabij Zwolle voor (bijv. Aapark, Kranenburg,

Holtenbroek), maar het bijzondere van beide vondsten is het verschijnen na het afgraven van slootoevers op plekken waarvan de soort voorheen niet bekend is. Planten zullen zeer waarschijnlijk zaden in de bodem hebben gehad. Juist de zaden van russen kan lang kiemkrachtig blijven.

Boswederik (*Lysimachia nemorum*)

Bergje bij Kadoelen, in voedselrijk loofbos. 196/520. DvD (pO). Eerste vondst in IJssel/Vecht-regio. Van nature komt de soort voor in Twente en de Achterhoek (Subcentreurop district). Deze groeiplaats ligt buiten dit verspreidingsgebied. De vondst staat niet op zichzelf. Ook enkele andere subcentreuropen soorten zijn bekend van het Hoge Land en omgeving van Steenwijk zoals de *Schedegeelster* en het *Muskuskruid*.

Geelhartje (*Linum catharticum*)

* Insnijding spoorlijn Steenwijk. Deze groeiplaats is al langer bekend, maar blijkt nog steeds voor te komen. *Geelhartje* groeit hier samen met de *Zeegroene zegge*, op oude streeplijsten ten onrechte aangeduid als *Blauwe zegge*. PB/pO
* Blankenhammerweg. Hier is in 1999 een wegberm afgegraven met als doel met soorten van natte duinvalleien terug te krijgen. In 2000 kwam hier al de *Bleekgele droogbloem* voor, nu is ook het *Geelhartje* teruggevonden; één van de doelsoorten van het project. 188/530.
TvV,EdB,HvdV/Landschapsbeheer Flevoland.
* Veerslootslanden; op opgebracht zand op blauwgrasland, ca. 100 exemplaren. 205/514. PB/pO

Gevlekte rupsklaver (*Medicago arabica*)

Urk, Westermeedijk, eerste vondst in IJssel/Vechtregio. 168/519. PB. Zie artikel elders in deze Nieuwsbrief.

Muursla (*Mycelis muralis*)

In Urkerbos, in opstand van Den op zand en in opstand van Fijnspar op veen. Eerste vondsten bij Urk; het betreft de derde en vierde vondst in de Noordoostpolder. 169/521 en hok 171/521. PB

Wild kattekruid (*Nepeta cataria*)

Langs de Oude Deventerweg bij Sprengenberg, in tussenberm van fietspad en zandweg, 222/484. JA

Parnassia (*Parnassia palustris*)

Stadsgaten; in nieuw gegraven natuurgebied, eerste vestiging op beperkte afstand van groeiplaats in reservaat. 205/511. JB.

Duizendknoopfontein (*Potamogeton polygonifolius*)

Militair oefenterrein Havelterberg, in diepe sloot. 207/532. MH/pO. Voor Noordwest niet bekende soort.

Adderwortel (*Polygonum bistorta*)

Polder Kamperveen; graslandje naast kolk aan Spijkerboersweg. 193/503. PB/pO.

Grote boterbloem (*Ranunculus lingua*)

In rietoever langs Kuinderplas. 182/533. Eerste vondst in Flevoland. Onafhankelijk gevonden door drie mensen in drie verschillende jaren (HBe, HR, PB).

Sierlijke vetmuur (*Sagina nodosa*)

Veerslootslanden; op opgebracht zand in blauwgrasland, ca. 100 exemplaren. 205/514. PB/pO

Knopig helmkruid (*Scrophularia nodosa*)

In het Urkerbos. 171/521. Nieuw voor omgeving van Urk. PB.

Bosbies (*Scirpus sylvaticus*)

In het Kraggenburgerveld, langs gegraven poel op keileem. Groeiend naast Zeebies ! 189/520. PKN

Wit vetkruid (*Sedum album*)

Op basaltglooiing onder de vuurtoren van Urk. 2-3 m², natuurlijk ogende groeiplaats, maar ongetwijfeld afkomstig uit een tuin op Urk. 168/519. PB.

Grote x Kleine lisdodde (*Typha x glauca*)

In poel nabij de Basse (houtwallengebied Paaslo-Steenwijkerwold). Groeiend tussen klonen van de ouders en door de robuuste slanke groei goed herkenbaar. 198/535. PB/pO

Nieuwe publicaties in 2001

Hoewel deze lijst probeert volledig te zijn ontbreken ongetwijfeld publicaties.

- Beers, P.W.M. van, M. van der Veen & G. Schmidt. 2001. Inventarisatie ecologische kansrijkdom Overijsselse vennen. Rapport Waterschap Regge en Dinkel. *Dit rapport bevat nauwkeurige informatie over vennen, waarvan enkele in de IJssel/Vecht-regio.*
- Bremer, P., 2001. Flora en vegetatie van het Voorsterbos. Rapport t.b.v Natuurmonumenten. 133 pagina. *Het rapport bevat naast veel tekst o.a. verspreidingskaartjes van 63 zaadplanten en 10 mossorten*
- Bremer, P., 2001. Nieuwe natuur in Overijssel. Een overzicht van natuurontwikkelingsgebieden in Overijssel. De toestand van de natuur. Rapport milieu-inventarisatie 2001.3. *Het rapport vermeldt voor heel Overijssel 88 nieuwe gebieden met een gezamenlijk oppervlak van 707 ha.*
- Bremer, P., 2001. Het Hemelrijk, ontwikkelingen in een natuurontwikkelingsgebied. Rapport milieu-inventarisatie 2001.2. *Het Hemelrijk (aangrenzend de Wieden) blijkt een zeer succesvol nieuw natuurgebied met o.a. vestigingen van Blonde zegge, Moeraskartelblad en Pilvaren.*
- Bremer, P., 2001. Een bijzonder stukje dijk bij Urk. IVN afdeling Noordoostpolder. 't Nonnetje 5(17): 17-20
Zie bijdrage elders in deze Nieuwsbrief
- Beeuwkes, H., 2001. Nieuws van de plantenwerkgroep KNNV 2001. Commentaar bij enkele excursies. *Zwols Natuurtijdschrift* 8(4): 113-115.
- Jalving, R. & P. Bremer, 2001. Flora en fauna in het Staartreservaat in 2000. Altenburg & Wymenga-rapport 282. Veenwouden. *Inventarisatierapport met tijdreeks van een aantal bijzondere soorten, zoals Geelhartje en Weidehavikskruid.*
- Jeurink, N., 2001. De plantenwereld van IJsseloog. *Ratelaar* 88: 4-6. *Het artikel vermeldt o.a. het veel voorkomen van de Liggende ganzerik.*
- Landschapsbeheer Flevoland, 2001. Pilotproject Blankenhammerweg. Tussentijds rapportage. *De rapportage vermeldt enkele bijzondere vondsten; zie waarnemingenrubriek.*
- Meijer, S., 2002. Parelvederkruid, een nieuwe plaag in het watermilieu? *H₂O* 35(1): 11
Het artikel vermeldt de vestiging van het Parelvederkruid over een grote lengte in het Ommerkanaal.
- Schaminée, J., N. Smits & P. Bremer, 2001. Een overzicht van halfnatuurlijke, gedeeltelijk of geheel schrale graslanden. Rapportage ten behoeven van het Landelijk Meetnet Flora. *Het rapport geeft een overzicht van de halfnatuurlijke graslanden voor de Noordoostpolder (en van de andere Flevopolders).*
- Veen, K. van der & M. Brongers, 2001. De vegetatie van het Vechtdal in 2000. Stadsgaten Hasselt, Plaggemars, Leusener maan, Vechtdal, Rheeze, Bruchterveld. A&W rapport 278.
- Venema, P., 2001. Snelle uitbreiding van Watersla (*Pistia stratiotes* L.) rond Meppel. *Gorteria* 27: 133-135.
Het artikel geeft aan dat Watersla zich bij Meppel heeft gevestigd, maar ook stroomafwaarts tot bij de Beukersluis.
- Wiegiers, J., 2001. Onderzoek van transekten in begraasde delen van de Sprengenberg in 2000. Rapport in eigen beheer.

Er valt wat te verdienen !! Witte gebiedenplan

In Nederland is onderhand door vrijwilligers en beroepskarteerders een groot deel per kilometerhok in kaart gebracht. In de IJssel/Vechtregio zijn nog enkele stukken wit of licht geel. Het gaat om het gebied Olst-Wesepe, waar we met de excursies al diverse keren geweest zijn. En het gaat om de Noordoostpolder, waar de verspreiding van de bijzondere soorten *goed* bekend is, maar juist de kennis over de algemenere soorten onvolledig is. Door FLORON zijn per uurhok vijf kilometerhokken uitgekozen, waarvan kartering wenselijk. De provincie Flevoland heeft zelf geen flora/vegetatiekartering (met Friesland de enige provincie die op dit gebied geen kennis heeft opgebouwd), maar heeft aan FLORON wel geld beschikbaar gesteld om vrijwilligers een vergoeding te geven voor elk kilometerhok dat wordt gestreept. De figuur op pagina 11 geeft de momenteel nog vacante hokken in de Noordoostpolder. **De vergoeding is f 100,- per kilometerhok.**
Nader informatie bij uw districtscoördinator.

Dutch birding voor planten ?

Een nieuwe soort, dat wil zeggen een soort die je niet eerder hebt gezien, is natuurlijk voor elke plantenliefhebber een bijzondere ervaring. Het geeft je een bijzonder gevoel. Een tevreden gevoel. Die en die soort heb ik nu ook in het echt gezien. Het opgezogen beeld van afbeeldingen in je hersenen maakt dan plaats voor een echt beeld; een plant van 'vlees en bloed' (...). Maar wat heb je ervoor over? Vertoon je het gedrag van de DBA'er (DBA = Dutch Birding Association), de vogelliefhebber die voortdurend met draagbare telefoon de speciale telefoonlijn belt of wordt opgepiept om te horen dan wel door krijgt of er ergens een loei-zeldzame vogelsoort is waargenomen. En als dan in Delfzijl een *Burgemeester* zit, of bij Castricum een *Pallas' boszanger*, zijn auto pakt (vroeger ook wel fiets of bus) om direct naar de plek te reizen en om pas tevreden huiswaarts te keren als de bijzonderheid gezien is, weer of geen weer, en zodat aan de eigen lijst van ooit waargenomen soorten een soort kan worden toegevoegd. Het zijn vooral mannen (uitsluitend?) die dit gedrag vertonen. Schijnbaar heeft het met het mannelijke jachtinstinct te maken. Vroeger zouden deze kerels gejaagd hebben of vogels gevangen met een lijmstok en nu zijn ze met minder (of juist meer!) tevreden.

Komt dit gedrag nu ook voor bij ons botanen of floristen. Laat het duidelijk zijn. Bij de floristen komen veel meer vrouwen voor. Dat merken we in onze regio tijdens de IJsselacademie excursies weinig van, maar uit betrouwbare bron weten we dat menig plantenwerkgroep kan bestaan dankzij een belangrijke vrouwelijke inbreng. Die vrouwelijke inbreng is in het algemeen minder streberig als bij de meeste mannen en meer plaatsgebonden. Maar zien we de mannelijke floristen dan echt achter de soorten aanjagen? Wat me opvalt is dat dergelijk gedrag wel voorkomt, maar op zeer bescheiden schaal. Binnen het ledenbestand van de IJsselacademie/ FLORON is mij niemand bekend, hetzij vrouwelijk of mannelijk, die vol trots aan z'n floron-coördinator vermeldt hoeveel soorten hij/zij nu al gezien heeft. Misschien dat een enkeling stiekum een lijst bijhoudt, maar zoals die gedreven vogelaars daar meer pronken, dat is niet de regel. Ik heb er al die jaren tenminste weinig van gemerkt. Maar laat ik eerlijk zijn. In mijn aantekenboekjes geef ik al jaren aan als ik een nieuwe soort heb gezien en achterin vermeld ik de score van het afgelopen jaar. En ooit heb ik de flora doorgeloeid om nu eens precies te tellen hoeveel wilde planten ik in Nederland had waargenomen. Maar ondanks dit gedrag blijft de vraag, zijn de floristen te bewegen om 50 km te rijden om een nieuwe soort te zien? Toen in het Kuinderbos zowat alle van ons land bekend varens gevonden waren heb ik diverse keren met geïnteresseerden excursies mogen rondleiden. Maar de meesten waren al verrukt als ze een aantal soorten te zien kregen. Slechts eenmaal kwam iemand speciaal langs om de *Lansvaren* te bewonderen. En het was een jongeman, ik geloof samen met zijn vriendin.

Nee, een Dutch Birding Association voor planten lijkt niet te bestaan. En wat er wel op lijkt ziet er nog tamelijk onschuldig uit. Toch maar weer eens Fortmond bezoeken om de *Handjesereprijs* aan mijn lijst te kunnen toevoegen. Of laten we het erop aankomen? We zien wel. En we hebben altijd nog de fraaie afbeeldingen uit de Oecologische Flora van de gebroeders Westra.

Piet Bremer

Uit de *Ratelaar* nr 88: 19

De restauratie van de stadsmuur, de laatste ontwikkelingen Over de Muurbloem in Kampen

Het laatste restant van de stadsmuur, het stukje bij de Koornmarktspoort aan de Voorstraat, zal worden gerestaureerd als onderdeel van de plannen voor de waterkering 'Kampen-Midden'. Op die stadsmuur groeit echter ook, de trouwe Ratelaar-lezer is dat al lang bekend, een populatie van enkele tientallen exemplaren van de *Muurbloem*. Van deze uiterst zeldzame muurplant zijn in Nederland nog maar negen groeiplaatsen over. De groeiplaats in Kampen is de meest noordelijke (van Europa zelfs) en mogelijk ook de oudste groeiplaats van ons land. Alle reden dus daar zorgvuldig mee om te springen bij restauratie.

We zijn destijds in gesprek geraakt met de adviseur van het Waterschap, BDG architecten in Zwolle. We hebben er op gewezen dat het aanvragen van ontheffing van de Natuurbeschermingswet (de *Muurbloem* is een beschermde plant) wat ons betreft noodzakelijk was. Tevens hebben we voorgesteld om te gaan kijken op een plaats waar de *Muurbloem* óók groeit en waar ook nog ervaring is opgedaan met restauratie van muren. In Nederland bleek dat alleen Maastricht te zijn. Ons voorstel viel in goede aarde en zo zijn Dolf Stomphorst en ondergetekende dit voorjaar met een gezelschap van BDG, de aannemer die een en ander gaat uitvoeren (Woudenberg) en de gemeente (afd. Bouw- en Woningtoezicht, als toezichthouder en eigenaar van de muur) afgereisd naar Maastricht. Aldaar zijn we een dag rondgeleid door de adviseur van de gemeente aldaar, Henk Hillegers. Hij vertelde ons van de ervaringen met muurrestauratie en wat daarbij zoal mis kan gaan en waarop dus in Kampen speciaal moet worden gelet. Een leerzame en nuttige ervaring dus.

Een van de eerste acties na het werkbezoek was de aanvraag van ontheffing van de Natuurbeschermingswet. We hebben ons (beperkte) commentaar op die aanvraag geleverd en inmiddels zal de ontheffing, vermoed ik, zijn verleend. En nu verder, want het spannendste deel, de eigenlijke werkzaamheden, moeten nog komen. Het werkbezoek aan Maastricht leverde ook de uitnodiging op geregeld te komen praten met de mensen van de aannemer en/of BDG, een uitnodiging die we natuurlijk graag aannamen. We volgen de werkzaamheden dus op de voet. Concrete resultaten zijn tot dusverre:

- de specie die bij de werkzaamheden aan de gehele stadsmuur (dus niet alleen in Prinsenstraat en Voorstraat) wordt gebruikt is anders van samenstelling dan de standaard-Portland cement. Portland-cement is immers veel te hard en extreem basisch, terwijl planten juist de voorkeur geven aan een meer neutrale en vooral ook zachtere specie, die goed doorwortelbaar is;
- alleen de houtige gewassen, zoals Klimop, worden van de muur verwijderd. Andere planten worden zoveel mogelijk gespaard;
- een kapje, dat aanvankelijk bovenop de stadsmuur in de Voorstraat was gedacht ter bescherming tegen regen zal niet worden gerealiseerd omdat dat vrijwel zeker ten koste zou gaan van een fors deel van de populatie van de *Muurbloem*.

We zijn als IJsseldelta erg blij met de tot dusverre getoonde belangstelling bij de partijen die aan de restauratie werken voor alternatieve oplossingen voor restauratie en tevreden over de wil om daar met ons over na te denken.

Niels Jeurink

De eendenkooi van het Boetelerveld

rapport: *Beers, P.W.M. van, M. van der Veen & G. Schmidt*. 2001. Inventarisatie ecologische kansrijkdom Overijsselse vennen. Rapport Waterschap Regge en Dinkel.

Hoewel dit rapport voor 2001 geannoteerd staat is het pas in 2002 echt verschenen. Het rapport gaat vooral over vennen en omdat de meeste vennen in Twente liggen gaat het vooral om dit deel van Overijssel. Maar ook West-Overijssel heeft een aantal vennen, o.a. bij Steenwijk, Staphorst en in Salland. Een van de bijzondere vennen was een verlande kooiplas aan de rand van het Boetelerveld die opgeschoond is. In de vorige Nieuwsbrief is in de waarnemingenlijst aan dit gebied al enige aandacht besteed. Met het verschijnen van het rapport is er meer informatie beschikbaar.

De geschoonde plas was in de 19^e een heideven dat in de 20^e omgevormd is tot een eendenkooi. De afgelopen 60 - 70 jaar was aan de geheel dichtgegroeide plas niets meer gedaan. In september 1999 is de kooiplas uitgebaggerd en zijn de oevers opgeschoond. In 2000 vond een indrukwekkende ontwikkeling van de vegetatie plaats. Van Beers et al. (2001) schrijven hier het volgende over. `In het open water is in de ondiepe zones een fraaie, goed ontwikkelde pioniersvegetatie aanwezig met grote velden *Breekbaar kransblad*, die voor een deel bedekt zijn met fijn slib. In de diepere delen is deze kranswierbegroeiing waarschijnlijk ook aanwezig, maar moeilijk zichtbaar door opwerveling van fijn slib. *Ongelijkbladig fonteinkruid* en *Drijvend fonteinkruid* groeien in kleine veldjes en komen verspreid door de plas algemeen voor. De bodem is op grote stukken nog vrij kaal, en wordt deels bedekt door velden afgestorven *Teer kransblad*. ... Verspreid komen *Waterpunge*, *Vlottende bies*, *Ongelijkbladig fonteinkruid* en *Stijve moeraswaterweegbree* regelmatig voor,.... Aan de westzijde staat een klein veldje *Pilvaren* in de oeverzone, en aan de zuidkant staan in zeer klein aantal *Waterpostelein* en waarschijnlijk jonge plantjes van *Moerashertshooi*. Daarnaast worden nog genoemd: *Drijvende waterweegbree*, *Wateraardbei*, *Duizendknoopfonteinkruid*, *Veelstengelige waterbies* en *Rosig fonteinkruid*. In totaal gaat het om zes soorten die op de recente Rode Lijst staan vermeld. Het is wonderlijk, maar al van diverse andere projecten bekend, dat van alle genoemde soorten zaden of sporen in de bodem tientallen jaren kunnen rusten en dat een deel haar kiemkracht behoud (zaadbank, sporenbank). Een ander voorbeeld in Salland is de ijsbaan van Haarle, waar na afplaggen diverse bijzondere soorten verschenen. Veel van de genoemde soorten zijn in Salland erg zeldzaam, zoals het *Drijvend waterweegbree*. Van de *Pilvaren* is het een vierde recente groeiplaats. De eendenkooi is een nieuw pareltje in een over het algemeen botanisch minder interessante Sallandse omgeving. Het is goed de plek te monitoren. Dit zal plaatsvinden door Landschap Overijssel, de beheerder van het terrein.

Uit: Het Nonnetje 5(17): 17-20 (IVN afdeling Noordoostpolder)

Een bijzonder stukje dijk bij Urk

Onze omgeving is onderhevig aan veranderingen, die samenhangen met tal van factoren. Ooit was de Noordoostpolder Zuiderzee, daarna IJsselmeer en na 1941 een polder die in gedaante sterk veranderde; van aanvankelijk kaal, daarna grotendeels spontaan begroeid en uiteindelijk in het begin van de jaren vijftig geheel strak en enigszins fantasieloos verkaveld. De veranderingen nadien zijn van geleidelijker aard; het ouder worden van de beplanting en daardoor beslotener worden van de polder, veranderingen in gewassen, aanleg van nieuwe wegen en de uitbreiding van bebouwing, vooral van Emmeloord en Urk. Bij Urk is relatief veel gebouwd. Wonder boven wonder bleef bij de uitbreiding de Urkerzandaafgraving (Toppad) gespaard en het gebied ligt nu als een groen eiland of zoals u wilt; `een ecologische long` in een bebouwde omgeving en wordt beheerd door het Flevolandschap. Ook andere voor de wilde flora belangrijke gebieden bij Urk bleven gespaard, zoals het Staartreservaat, Urkerbos en het P. van de Lijnreservaat. Maar er hangen donkere wolken boven de Urker ijsbaan. Het is één van de botanisch belangrijke gebieden bij Urk met een bijzonder type grasland met *Aardbeiklaver* waarvoor plannen bestaan tot bebouwing. Zonder protesten vanuit de hoek van bewoners en natuurbeschermers in de polder gaat dit bijzondere stukje polder verloren!

Het eiland Urk zelf is eind jaren zeventig geheel bebouwd geraakt. De botanische waarde is grotendeels verloren gegaan, hoewel nog steeds een aantal bijzondere soorten in het havengebied groeien en bij het kerkje aan de zee. Bij dat kerkje is het eiland op haar hoogst. Er ligt een begraafplaats. Soms kunnen begraafplaatsen voor planten erg interessant zijn. Maar hier liggen de graven pal naast elkaar en geldt een traditioneel intensief beheer waardoor planten (`onkruid`) amper voorkomen. Wel interessant is het brede talud aan de IJsselmeerzijde. Het is een basalthelling die deels begroeid is geraakt en verder niet wordt beheerd. Deze helling gaat naar het noorden over in de Westerveerdijk, de pal naar het noorden lopende dijk, die vooral bekendheid kreeg door het windmolenpark. Op het buitentalud van deze dijk kwam in de zeventiger jaren al een interessante flora voor. In 1972 werden hier *Hongaarse wikke* en *Tuinwolfsmelk* gevonden, in 1973 *Oeverzegge*, in 1974 *Strandkweek* en in 1975 *Gewone veldsla*. Nadien volgde nog *Kraailook* in 1978.

Nu zo'n 25 jaar later ligt de dijk er wat plantengroei betreft mooier bij. De vegetatie op de basalthelling, dus vlak naast het water, is hier weelderiger dan elders langs de dijk dankzij een combinatie van beschutting en het ondiepe water van het IJsselmeer, waardoor de golfslag wordt getemperd. De werking van het water is echter nog wel zodanig dat veel schelpen en ook enig zand onderaan op het basalttalud zijn afgezet. De voegen tussen de basaltstenen zijn hiermee opgevuld en vormen daarmee het wortelmilieu voor een soort van kalkgrasland. Al die schelpen zorgen immers voor een basisch milieu met hoge pH. In mei is de massale witte bloei van het *Akkerhoornbloem* opvallend. Het begeleidende *Muurpeper* bloeit pas in juni. Samen met *Rood zwenkgras* en *Kraailook* vormen deze soorten de basis van deze ijle vegetatie. De zelfde combinatie van soorten is ook te bewonderen op het eeuwenoude basalttalud van de Voorst zuidelijk van Vollenhove, maar daar komen meer soorten voor zoals *Knolboterbloem* en *Ruw vergeet-mij-nietje*. Het zijn soorten die mogelijk vroeg of laat nog bij Urk verschijnen. *Echte kruisdistel* komt op enkele plekken voor en geeft aan dat de begroeiing bij Urk een beetje lijkt op het kalkrijke droge grasland langs onze grote rivieren, waarvan de meest noordelijk voorbeelden voorkomen tot bij Kampen. Naast *Echte kruisdistel* zou *Sikkelklaver* hier kunnen groeien. Laatstgenoemde is eenmaal in 1912 op Urk waargenomen en daarna nooit meer gemeld (Swart 1928, Bremer 1976).

Tabel 1 geeft een overzicht van de bijzondere soorten die nu op de dijk, tot ca. 1 km noordelijk van Urk, gevonden kunnen worden. Diverse zijn hiervoor al genoemd. Twee soorten worden hier wat uitgebreider vermeld, omdat ze hier hun enige vindplaats binnen de polder hebben, nl. de *Gevlekte rupsklaver* en *Strandkweek*. Laatstgenoemde is een van de weinig relictten van de tijd dat de Zuiderzee bij Urk het voor het zeggen had. *Strandkweek* is een soort van zandige substraten binnen de invloedssfeer van zout water. Het zoute water is al lang verdwenen, maar gezien de beperkte concurrentie met andere planten kan de soort zich handhaven in de voegen tussen de basaltstenen. Ooit waren er drie groeiplaatsen. Die op het Top (Toppad) is al lang verdwenen vanwege het graafwerk voor de nieuwbouwwijk. Ook kwam *Strandkweek* op het Urker strand voor. Het zou er nog kunnen groeien, maar ik heb het er in 2001 niet kunnen vinden.

De *Gevlekte rupsklaver* is een soort die binnen ons land vooral in het zuidwesten voorkomt en in en bij de duinen wordt gevonden. Dus eigenlijk een beetje duinplant. Terwijl *Strandkweek* zich vanaf Urk op de dijk vestigde (en daarna op het eiland zelf verdween) is de *rupsklaver* een nieuwelinge voor de regio. Typisch voor de klaver zijn naast de kleine gele bloemen en gedoornde peulen de bruine vlekjes op de klaverblaadjes. Andere klaversoorten hebben dat niet. Ook kan de klaver dichte plekken vormen, zoals te zien is bij Urk. De *rupsklaver* is in de IJssel-Vechtstreek niet eerder waargenomen. Elders in Flevoland is er een melding uit de buurt van het Flevostrand, ook op een dijktaalud (mond. med. E. de Boer). D. Bakker vermeldt in een samengestelde lijst van bij Urk gevonden soorten (1948 - 1958) dat de klaver er waargenomen is, maar zonder nadere specificatie van plaats en jaar. De soort zal aangevoerd zijn en heeft mogelijk tussen de *Lucerne* gestaan of bij de haven. Het lijkt niet waarschijnlijk dat er een verband is tussen de vondst van toen en die van nu, omdat op de

Westermeerdijk de soort misschien nog geen tien jaar staat en zeker ontbrak in de zeventiger en tachtiger jaren. Hoe de soort hier dan terecht is gekomen is een raadsel. Misschien dat de gedoornde peulen door dier of mens zijn verplaatst?

De rest van het dijklichaam had 25 jaar geleden een korte begraasde begroeiing met vooral *Engels raaigras* en *Ruw beemdgras*. Een beetje saai, zoals nu nog het grootste deel van de dijken waar schapen voor het millimeteren zorgen en sterk bijdragen aan de bemesting. Het stukje dijk bij Urk kent al een reeks van jaren een ander beheer. Tot bij het punt van de inlaat (infiltratiesloot) wordt de dijk beheerd door de Gemeente Urk, die het hoog opgeschoten gras beheert als een hooiland. Geleidelijk zijn allerlei soorten van onbemest hooiland van rijke grond verschenen, zoals de *Scherpe boterbloem*, *Veldzuring* en *Fluitenkruid*. De dijk kleurde anno 2001 dan ook gevarieerd met tinten geel, roodachtig en wit. Op allerlei plekken is *Frans raaigras* verschenen en binnen 15 jaar zal de hele dijk met dit gras begroeid zijn en hier het Glanshaverhooiland vormen; een type vegetatie dat in een groot deel van de polder zich ontwikkeld heeft in de bermen van vooral de doorgaande wegen. Een kenmerkende soort van dit hooiland is trouwens de *Gele morgenster*. De soort heeft hier een rijke groeiplaats op het basalttalud, maar ook in het hooiland komen planten voor. Bij het continueren van het hooilandbeheer zal de bodem verder verschrallen, de vegetatie iets opener worden en de *Gele morgenster* de kans krijgen verder uit te breiden. Tenzij.....

Er zijn plannen tot dijkverzwaring voor belangrijke delen van de dijken rondom de Noordoostpolder en deels worden die al uitgevoerd, zoals op de Ketelmeerdijk. Het is hier zaak om bij deze plannen een kanttekening te

Tabel 1. Voor de Noordoostpolder vrij zeldzame tot zeer zeldzame soorten op de Westermeerdijk, betreffende het gedeelte vanaf Urk tot ca. 1 km noordelijk van Urk. Talud = basaltzone vanaf waterlijn tot dijkweg, dijkweg = stenen strook aangrenzend dijkweg aan zijde van dijkruin, dijk = overige grazige gedeelte van het dijklichaam.

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	deel dijklichaam	voorkomen in NOP	verandering 1980 - 2000
Kraailook	<i>Allium vineale</i>	talud	zeldzaam	zeer sterk toegenomen
Aartsengelwortel	<i>Angelica arcangeliana</i>	talud	alleen langs randmeren	nieuw
Stijf barbarakruid	<i>Barbarea stricta</i>	talud	verspreid; vrij zeldzaam	gelijk
Strandkweek	<i>Elymus athericus</i>	talud	enige plek NOP	achteruitgegaan
Gewone kruisdistel	<i>Eryngium campestre</i>	talud, dijkweg	zeldzaam	ongeveer gelijk
Pijlkruidkers	<i>Lepidium draba</i>	talud	verspreid; vrij zeldzaam	gelijk
Gevlekte rupsklaver	<i>Medicago arabica</i>	talud	enige plek NOP	nieuw
Blauw walstro	<i>Sherardia arvensis</i>	dijkweg	verspreid; vrij zeldzaam	gelijk
Gele morgenster	<i>Tragopogon pratensis</i>	talud, dijkweg ,dijk	vrij zeldzaam	toegenomen
Gewone veldsla	<i>Valerianella locusta</i>	talud	enig plek NOP	sterk toegenomen

plaatsen. Te makkelijk gingen in het verleden bij dijkverzwaringen belangrijke waarden verloren. Langs de rivierdijken wordt sinds ca. 1985 serieus rekening gehouden met de botanische waarde. Ook technisch zijn er allerlei mogelijkheden. Zoals het er nu naar uitziet blijft de eerste kilometer dijk noordelijk van Urk buiten de werkzaamheden en lijken de bijzondere planten niet bedreigd. Nu nog zien of de praktijk niet van de plannen afwijkt ?

Literatuur

Bremer, P., 1976. Flora van Urk en omgeving. Biologische uitgave afdeling CNNOP nr. 6. Emmeloord.

Swart, J.J., 1928. De Flora van Urk en Schokland. *Nederlands Kruidkundig Archief* 39: 425 - 457.

Piet Bremer

Twee dynamische kilometerhokken bij Dalfsen (212/502 en 213/502)

Op de twee kilometerhokken aan de westkant van een klein rivierduintje, waarop in de vroege middeleeuwen het dorp Dalfsen gestalte kreeg, hebben nogal wat geologische processen en menselijke activiteiten plaats gehad. De rivier de Vecht heeft de grond meter na meter opgehoogd en hierin zelf steeds op een andere plaats al slingerend haar weg gezocht. In de 15^e eeuw heeft de mens het water door middel van dijken in een keurslijf gewrongen. Binnendijs zijn daar twee buitenplaatsen verrezen nl. Brunink en de Leemcule. Bij beide landgoederen hebben zichtlanen daarna voor een groot deel het landschap bepaald. Vanuit het zuiden worden de km-hokken ook nog eens doorsneden met de 1,5 km lange zichtlaan van het landgoed Den Berg; de noordelijke kilometer oversneede de dijk en eindigde voor de Vecht. De zichtlanen zijn in latere tijd geheel of gedeeltelijk verdwenen. Rond 1900 is de Vecht in hok 212/502 sterk gekanaliseerd, de overtollige grond werd toendertijd als een ca. 3 meter platte, halve maanvormige tafelberg in een buitenbocht afgezet. Ooit was hier nog, aan de zuidkant van de rivier een los- en laadplaats voor schippers, die het hakhout en eek vervoerden naar Zwolle. Buitendijs bevinden zich twee bosjes, één aan de noordkant, het Leemkoelerholt of Buutendieksholt. De eigenaar, een bakker, kapte dat om de ca. 7 jaar voor rijshout voor de oven. Aan de zuidkant gaat het om het Goldsteensbos of Eilanderbos dat voor de kampeerboerderij van Lente is gelegen. Dit bosje lag half binnen- en halfbuitendijs. Ook bevindt zich hiertegen nog een dichtgegroeide Vechtarm. Gedeeltelijk zijn in beide bosjes toendertijd nog rabatten aangelegd. Ook stond in deze omgeving in de middeleeuwen hof de Eeme. Mogelijk was daarvan nog de mispelboom, die jaren geleden nog schuin ten zuiden van hok 212/502 stond te leunen, een restant. Al met al een nogal bijzonder gebied. In de waterpartij zuidwestelijk van het Eilanderbos groeiden in de vijftiger jaren nog tientallen meters *Waterdrieblad*, als een drijvende mat, waar, tussen de bladstengels het nest van de *Rietgors* hing. In het water bloeide volop het *Groot blaasjekruid*.

Bij overlevering groeiden in het bosje in de twintiger jaren massaal jonge *Peperboompjes*. Boskoopse kwekers verzamelden deze jonge boompjes met toestemming van de heer van Lente om ze verder op te kweken. Het Buitendijksholt aan de noordkant kwam in de jaren zestig in de belangstelling. Het was ook een bosje zoals de naam al aangeeft, gelegen in het rivierdal. Met hoog water stond ook dit regelmatig onder water. Voorheen was het een hakhoutbos voor de `rieze`, maar na 1945 is het doorgegroeid en opengehouden door het vee. Er was namelijk geen afrastering met het aangrenzende weiland aan de Vechtzijde. Met warme zomers zochten de koeien hierin verkoeling waardoor dan ook een netwerk van paden kon ontstaan. Dit open bos bestond uit jonge bomen van *Ratelpopulier*, *Zomereik*, *Lijsterbes*, *Berken*, *Vuilboom*, *Vlier*, *Zwarte els*, *Meidoorn*, *Gewone vogelkers*, *Es*, *Klimop*, *Wilde kamperfoelie*, *Sleedoorn*, *Wegedoorn*, *Aalbes*, *Kruisbes* en *Rozen*. Door de open en betreden paden groeiden hier o.a. *Dalkruid*, *Grote salomonszegel*, *Gulden boterbloem*, *Bosandoorn* en honderden *Grote keverorchissen* vergezeld met één exemplaar van de *Bergnachtorchis*. In de zeventiger jaren is dit bos gekapt en ingeplant met o.a. Lariks, Populier en sparren. Tegelijk werd het met een raster omgeven. In enkele jaren werd het een dicht, homogeen bos, met bijna geen onderbegroeiing. De laatste jaren, nu het bos ouder wordt en de sparren dood zijn, wordt het weer wat opener. Veel van de genoemde soorten, zoals *Dalkruid*, *Bosandoorn*, *Kruisbes* en *Mannetjesvaren*, zijn er weer en ook enkele exemplaren van de *Bleke zegge*. Alleen de twee orchideeën, *Gulden boterbloem* en *Wegedoorn* hebben het tot nu toe laten afweten. Een ander aspect komt er in beide hokken in de periode 1978-1980 als een intermezzo tussendoor. De versteviging van de Vechtoevers, die tussen beide bosjes doorstroomt. Deze versteviging werd gerealiseerd met krijt- en vuursteenbrokken van de St.-Pietersberg en bruingele zandsteen uit België. In eerste instantie een erg natuuronvriendelijke ingreep. Maar dit materiaal bracht tegelijk plantendelen en zaden met zich mee, zodat zich hier een vreemde uitbundige flora ontwikkelde. Echte vreemdelingen waren: *Bosrank*, *Smalle raai*, *Fraai ooievaarsbek*, *Donderkruid*, *Gevlekte dovenetel*, *Wilde marjolein*, *Echt bitterkruid*, *Wit vetkruid*, *Borstelkrans* en *Koningskaars*. Maar ook minder vreemde soorten werden aangevoerd, zoals *Kattedoorn*, *Viltganzerik*, *Tripmadam* en *Heggedoornzaad* (Goutbeek 1983). Maar deze rijkdom was er maar kort. Al gauw kwamen de normale oeverplanten van de Vecht deze indringers overwoekeren. Nu ruim 20 jaar later is alles weer verdwenen, op één enorme struik van de *Rimpelroos* na, die letterlijk met de poten in het water staat. De halve maanvormige tafelberg aan de overzijde is in z'n geheel afgegraven en daarmee ook de grote eik die daar stond evenals de massa *Brem* en *Tripmadam*.

A. Goutbeek

Literatuur

Goutbeek, A., 1983. Een `kalkflora` bij Dalfsen. *Gorteria* 11: 236.

Figuur 1. De onderzochte kilometerhokken volgens de nieuwste versie van Florabase 2G. In deze laatste versie zijn de gegevens van de provincie Overijssel nog niet opgenomen. Om deze reden zijn in de originele figuur nog ten onrechte veel witte vlakken aangegeven. Deze zijn hierboven echter handmatig *grijs* ingekleurd. *Gearceerd* aangegeven zijn de hokken die in 2002 door de provincie Overijssel (flora/vegetatiekartering) gedaan gaan worden, met name in de polder Mastenbroek.

O = hok met 100 of meer waargenomen soorten, [] = hok dat uitgekozen is om gedaan te worden vanwege het *Witte Gebieden Plan* van FLORON/Leiden. Na jaren van karteren door zowel vrijwilligers als de inzet van de provincie Overijssel zijn vooral de Oldenbroekse heide (streng verboden toegang en met soms minder dan 30 soorten per km-hok), het blok Olst-Wesepe, de arme veenpolders in centrale deel van Noordwest, grote delen van de Weerribben (!!) en de Noordoostpolder de gebieden die de komende jaren aandacht nodig hebben.

Aan:

afz. FLORON district Beneden-IJssel

Het excursieprogramma voor 2002

Met ingang van 2001 worden er geen avondexcursies meer gehouden maar twee zaterdagexcursies; gelijk in 2001 twee voor de zaterdagochtenden.

De FLORAdag die met succes in maart 2001 werd gehouden wordt in 2002 niet herhaald.

Zaterdagochtend 25 mei

Excursie naar De Wieden. Vertrektijd om 9.30 vanaf Station Meppel. De excursie duurt tot vroeg in de middag. Leiding: S. Meijer & P. Bremer. Maximaal 6 excursiedeelnemers.

038 - 4535753.

Kaderweekend FLORON in de Weerribben laatste weekend van juni

Zaterdag 6 juli

Halve dag excursie naar het gebied Olst-Wesepe, een floristisch tamelijk blank gebied. Vertrektijd om 9.30 vanaf Station Olst. De excursie duurt tot uiterlijk 13.30. Proviand mee. Excursieleiding: H.H. van der Laan & P. Bremer (038 - 4535753)

Zaterdag 17 augustus

Ochtendexcursie naar het voormalige eiland Kraggenburg in de Noordoostpolder.

De excursie vertrekt wederom om 9.30 vanuit Vollenhove. Wie vanaf Zwolle mee wil rijden neemt o tijd contact op met de excursieleiding: P. Bremer (038 - 4535753). Er is voor deze excursie f 100,- beschikbaar als reiskostenvergoeding.